

Головне управління культури, туризму і охорони культурної спадщини

Чернігівської обласної державної адміністрації

Обласна бібліотека для юнацтва

Зоря і хрест Ліни Костенко

(до 80-річчя від дня народження)

Персоніфікований рекомендаційний список літератури

Ліна Костенко

Чернігів 2010

**Поет не може бути власністю.
Це так йому вже на роду.
Не спокушайте мене гласністю.
Я вдруге в пастку не піду.
Працюю в кратері вулканів,
Я завелика для капканів.**

Ліна Костенко

**Все, що буде, було і що є на Землі,
і сто тисяч разів уже бачене й чує
сірі вузлики ранку – твої солов'ї,
все це тільки одне нерозгадане чудо.
Знаю склад біосфери, структури кислот,
все що є у природі, приймаю як даність.
Я, людина двадцятого віку, - і от,
зачудована, бачу лише первозданність!**

Ліна Костенко

Розділ 1. Життєвий та творчий шлях Л.Костенко.

**Поезія –це завжди неповторність,
якийсь безсмертний дотик до душі.**

Ліна Костенко

Ліна Костенко народилася 19 березня 1930 року в містечку Ржищеві на Київщині в родині вчителів. У формуванні її особистості важливу роль мав приклад батьків, які були людьми високоосвіченими, порядними. Батько володів 12-ма мовами, добре орієнтувався в усіх навчальних предметах і викладав їх у школі. Він був людиною високої честі й обов'язку, різко виступав проти будь-якої несправедливості. Був засуджений як ворог народу і десять років поневірявся в концтаборах.

Коли дівчинці минуло шість років, сім'я переїхала до Києва. Тут ще зовсім дитиною застала її війна. «Я писала мало не осколком великі букви, щойно з букваря...», - сказала поетеса про ті тяжкі роки.

У Києві закінчила середню школу на Куренівці і ще школяркою почала відвідувати літературну студію при журналі «Дніпро», який редагував Андрій Малишко.

Писати вірші Л.Костенко почала з дитинства, друкуватися – з шістнадцяти років. У 1946 році опубліковані її перші вірші.

У 1956 році вступила до Київського педагогічного інституту ім. М.Горького (тепер педагогічний університет ім. М.Драгоманова), але залишила його і поїхала навчатись до Московського літературного інституту ім. М.Горького, в якому у ній розпізнали талановитого поета з великим майбутнім.

Ліна Костенко закінчила інститут в 1956 році, а наступного року вийшла її перша збірка «Проміння землі». В 1958 році опублікована друга збірка «Вітрила». Перші збірки вразили читачів творчою зрілістю і майстерністю.

Збірка «Мандрівки серця», яка вийшла 1961 році, містить вірші, які повертають такі поняття, як гідність, національна честь, самоповага, додають впевненості й надії. За словами Василя Симоненка, збіркою «Мандрівки серця», Ліна Костенко «...перекреслює ту тріскучу та плаксиву писанину деяких наших ліриків, що своїми утворами тільки захарашують полиці магазинів та підривають довір'я читачів до сучасної поезії».

На своєму літературному шляху Ліні Костенко довелося пережити майже п'ятнадцятилітнє невизнання її як митця. У 1962 р. збірка «Зоряний інтеграл» була заборонена ідеологічною цензурою. Були цензурні втручання в її творчість, критика за аполітичність. Хоча відверто про це не говорилось, але найбільшою її провиною вважалося те, що вона не прославляла КПРС, Леніна, комунізм, активно виступала на захист прогресивних митців, які переслідувалися владою. Поетичному слову поетеси було оголошено заборону.

Від 1961 по 1977 роки Ліну Костенко майже не друкували. Твори й навіть саме ім'я авторки зникли зі сторінок періодичних видань. В ті часи сім'я жила впроголодь, але Ліна Костенко не міняла поезію на харчі. У вірші «Ода ворогам» вона писала : «Якщо я маю біцепси душі – то в результаті сутичок із вами. Отож хвала вам! Бережіть снагу і чемно попередить вас дозвольте : якщо мене ви й зігнете в дугу, то ця дуга, напевно буде вольтова».

Поетеса писала «в шухляду». Це тоді були написані й «Берестечко», і «Маруся Чурай», і вірші, що склали книжки «Над берегами вічної ріки» та «Неповторність».

У 1963 році разом із А.Добровольським Ліна Костенко створила сценарій фільму «Перевірте свої годинники».

1964 – 1965 роки були часом переоцінки цінностей. Л.Костенко не належала до дисидентських організацій, але коли в 1965 році почалися арешти української інтелігенції, - підписувала листи протесту. Коли у Львові судили В.Чорновола, вона була на процесі.

У 1969 році Осип Зенкевич видав у діаспорі велику збірку «Поезії», до якої ввійшли всі кращі поезії, створені поетесою на той час, зокрема поезії, які поширювалися у «самвидаві».

Поверненням Ліни Костенко була книжка поезій «Над берегами вічної ріки», надрукована у 1977 році.

Через два роки з'явився історичний роман у віршах «Маруся Чурай», який вмить зникав з книгарень, хоч і вийшов стотисячним тиражем. Володимир Базилевський так сказав про цей твір : « «Маруся Чурай» - це народне життя у строкатому його повнокров'ї. Побут, звичаї і вірування, військове спорядження, флора і фауна – все явлене, все рухається, переливається, дихає. Потужністю духовного космосу від сторінок цієї книги...».

У 1980 році надрукована збірка «Неповторність», а у 1987 році – збірка «Сад нетанучих скульптур», в 1989 році побачила світ збірка «Вибране».

За роман «Маруся Чурай» та збірку «Неповторність» Ліна Костенко отримала Державну премію України ім. Т.Г.Шевченка. Ця відзнака важлива для кожного митця, а особливо для Ліни Костенко тому, що вона завжди звіряла свій пошук правдивого слова зі славнозвісними словами Т.Шевченка : «Ми просто йшли. У нас нема зерна неправди за собою». На врученні їй премії поетеса сказала : «Нагороду, освячену іменем Шевченка, розглядаю так, щоб витримати суворий і вимогливий погляд великого поета нашого народу».

За книжку «Інкрустації», видану італійською мовою, Ліні Костенко в 1994 році присуджено премію Франческа Петрарки, якою Консорціум венеціанських видавців відзначає твори видатних письменників сучасності. У 1998 році в Торонто Світовий конгрес українців нагородив Л.Костенко найвищою своєю відзнакою – медаллю Святого Володимира.

У 1999 році був написаний історичний роман у віршах «Берестечко» і окремою брошурою видана лекція «Гуманітарна аура нації, або Дефект головного дзеркала», прочитана 1 вересня 1999 року в Національному університеті «Кієво-Могилянська академія».

Ліна Костенко болісно сприйняла звістку про Чорнобильську катастрофу і всі ці роки вносить свою частку у ліквідацію наслідків аварії. Вона декілька разів була в Чорнобилі. Нею створений

документальний фільм « Чорнобиль. Тризна», написана повість про аварію на ЧАЕС.

У 2000 р. Ліна Костенко стала першим лауреатом Міжнародної літературно-мистецької премії ім. Олени Теліги.

Творчість Ліни Костенко – визначне явище в українській літературі новітнього часу. В добу жорстокого ідеологічного насилля над мистецтвом і митцями її слово звучало як бунт проти компромісності, стандартів, пристосуванства в творчості та в житті. Її життя стало прикладом глибинного зв'язку зі своїм народом, здатністю жити почуттями рідної нації. Ліна Костенко кинула виклик тоталітарній системі і не дозволила обмежити її волю як митця.

Вона писала : « Мені не треба слави, ані грошей,
ані щоб сильний світу похвалив, -
аби хто-небудь, мислюю возросший,
до мене часом слух свій прихилив...»

Не тільки творчістю, а й усім своїм життям Ліна Костенко доводить : «А ми ще є. І то найбільше диво, що цей народ іще раз воскреса».

Осягнути глибину й масштабність творчості видатної подвижниці слова і думки Ліни Костенко, відчутти щирість і красу почуттів її героїв, усвідомити її місце в літературному процесі ХХ століття як найвизначнішої поетеси сучасної України, допоможе персоніфікований рекомендаційний список літератури «Зоря і хрест Ліни Костенко».

Видання складається з трьох розділів. Перший розділ містить загальну інформацію про життєвий та творчий шлях Ліни Костенко. Другий - бібліографію літератури про життя, діяльність та творчість поетеси, яка є в фонді Чернігівській обласній бібліотеці для юнацтва. Третій розділ присвячено українським веб-сайтам про Ліну Костенко.

В середині розділів джерела розміщені в алфавітному порядку, вибірково – анотовані.

Корисними можуть бути афоризми із творів Ліни Костенко , які

категоріям подаються у додатку.

Список рекомендується бібліотечним працівникам, викладачам, учням, студентам та іншим читачів.

Розділ 2. Література про життя і творчість

Ліни Костенко.

Бакуменко О. « У майбутнього слух абсолютний...» / О. Бакуменко // Дем. Україна.-2010.- 19 берез.(№11).- С.20

Про творчість Ліни Костенко без ювілейного глянцю.

Брюховецький В.С. Ліна Костенко:нарис творчості /В.С.Брюховецький.-К.:Дніпро,1990.-262с.

Дзюба И. Пишется «великая книга нашего народа»..: [размышления о творческом пути Лины Костенко] / И. Дзюба // День.- 2010.-19-20марта(№48-49).- С.17;19.

Задорожна Л.М. Костенко Ліна / Л.М. Задорожна // Живиця : Хрестоматія укр. літ. ХХ ст.:У 2кн.-Кн.2 / За ред.. М.М. Конончука; Упоряд. М.М. Конончук, Н.І. Бондар, Т.І. Конончук; Худож. Оформ. О.Д. Арламова.-К.: Твім інтер,1998.- С.387-422

Іванишин П.В. Національний спосіб розуміння в поезії Т.Шевченка, Є. Маланюка, Л. Костенко : моногр./ П.В.Іванишин.-К.: Академвидав,2008 .- 392с.

Кливленко Г. «Благословення Божого на все, чого торкаються ваші руки і душа» : [ювілей Ліни Костенко] / Г.Кливленко // Молодь України.- 2010.- 19 берез. (№30).- С.1;5

Клименко В. Ліна, принцеса воїнів / Валентина Клименко // Україна мол.- 2010.-19 берез.(№51).- С.20-21

Ковалевський О.В. Ліна Костенко : нарис творчо-світоглядної біографії .- Х.: Прапор.- 2004.- 192с.

Костенко Л. «В глухі часи загострюється слух...» / Л.Костенко //Літ.Україна.- 2010.- 18 берез.(№10).- С.1

Костенко Л. Презентація життя : виступ в Українському домі 22 берез.2010 р. / Л.Костенко // Культура і життя.- 2010.- 9 квіт.(№10-11).- С.11-16.

Маковій В. «Життя іде і все без коректур» /В.Маковій // Культура і життя.- 2010.- 9квіт. (№10-11).- С.20.

Павлів І. «Нерівність душ – це гірше, ніж майна!» : урок – гендерне дослідження за романом «Маруся Чурай» / І.Павлів // Дивослово.-2010.- № 3.- С.46-50.

Панченко В. «Без згоди і без відома поетеси...» /В. Панченко // Слово і час.-2010.-№3.-С.67-69.

Панченко В. Богдан Хмельницький. Катарсис / В.Панченко // День.-2010.-19-20 марта (№48-49).- С.18

Фрагменти послєдствия В.Панченко к переизданию исторического романа Л.Костенко «Берестечко».

Панченко В. «Поразка – це наука...»/ В.Панченко // Дивослово.- 2010.- №3.- С.39-43

Про роман «Берестечко».

Панченко В. Ржищів Ліни Костенко / В.Панченко // Історія в школах України.-2010.-№3.- С.45-48.

Панькова Н. «Поезія – це свято, як любов...» :урок в 11 кл. / Н.Панькова // Дивослово.- 2010.-№ 3.- С.51-54

Пісківець Т. Зіткнення унікальності і буденності : урок / Т.Пісківець // Дивослово.- 2010.- №3.- С.44-45.

Урок вивчення поезії «Кольорові миші» у 6 кл.

Сапон В. Цариця українських поетів / В.Сапон // Десн. Правда.- 2010.- 18 берез. (№31).- С.4

До автора потрапив заборонений вірш Ліни Костенко «Заворожи мені, волхве...».

Слабошпицький М. Ліна Костенко / М. Слабошпицький // Історія української літератури ХХ століття : У 2 кн. Кн. 2 Друга половина ХХ ст. : підручник / За ред. В.Г. Дончик.- К.: Либідь,1998.- С.120-129

Соломка О. «Народ шукає в геніях себе...» / О.Соломка // Культура і життя.-2010.- 9 квіт.(№10-11).- С.19

Тарнашинська Л. Мнемонічне коло у структурі художньої свідомості : метаморфози пам'яті / Л. Тарнашинська // Слово і час.-2010.- №3.-С.51-67

Літературознавчо-філософський зріз поезики Ліни Костенко.

Шевнін О. Ліна Костенко : «Я справді надумала повернутись в цю літературу» / О.Шевнін, Д. Шулікин // Освіта України.-2010.- 23квіт.(№30).-С.5

Розділ 3. Інтернет про Ліну Костенко

Дроздовський Д. «Поезія Ліни Костенко в часах перехідних і вічних», або післямова до круглого столу [Електронний ресурс] / Дмитро Дроздовський. – Електрон. текст. – Режим доступу: www.dt.ua/3000/3680/50636/?printpreview. – Загол. з екрану. – Мова: укр. – Електрон. версія друк. статті (Дзеркало тижня. – 2005. – № 27(555) 16-29 лип.) – Перевірено: 14.06.2010.

Видано матеріали круглого столу кафедри філології Національного університету «Києво-Могилянська академія».

Ліна Костенко [Електронний ресурс] – Електрон. текст. – Режим доступу: <http://kostenko.electron.com.ua/>. – Мова: укр. – Перевірено: 14.06.2010.

Сайт-присвята видатній українській поетесі нашого часу.

Ліна Костенко [Електронний ресурс] – Електрон. текст. – Режим доступу: www.pisni.org.ua/persons/67.html. – Мова: укр. – Перевірено: 14.06.2010.

Біографія, 38 пісень на слова поетеси (тексти, записи в мп3, ноти).

Набока М., Шерстюк Н. 19 березня Ліна Костенко відзначає свій ювілей [Електронний ресурс] / Марічка Набока, Надія Шерстюк – Електрон. текст. – Режим доступу: www.radiosvoboda.org/content/article/1988420.html. – Загол. з екрану. – Мова: укр. – Електрон. версія радіопроеграми (Радіо «Свобода». – 2010. – 19 бер.) – Перевірено: 14.06.2010.

Ліна Костенко є однією із трьох найулюбленіших сучасних українських письменників серед молодих читачів.

Терещук В. Загадка Неповторності [Електронний ресурс] / Василь Терещук. – Електрон. текст. – Режим доступу: www.gazeta.lviv.ua/articles/2005/03/21/3616/. – Загол. з екрану. – Мова: укр. – Електрон. версія друк. статті (Львівська газета. – 2005. – № 49 (615) 21 бер.) – Перевірено: 14.06.2010.

Декілька слів про Ліну Костенко.

Афоризми із творів Ліни Костенко

- ✓ В життя приходиш чистий і красивий. З життя ідеш заморений і сивий.
- ✓ Воно, як маєш серце не з льодини, розп'яття – доля кожної людини.
- ✓ А справжня слава –це прекрасна жінка, що на могилу квіти принесе.
- ✓ Страшні слова, коли мовчать.
- ✓ Клаптенята паперу – то смертельні плацдарми самотньої битви з державами, з часом, з самим собою.
- ✓ Лиш храм збудуй, а люди в нього прийдуть.
- ✓ Коли в людині є народ, тоді вона уже людина.
- ✓ Лиш народи, явлені у Слові, достойно жити можуть на землі.
- ✓ Де воля спить, її ще й приколишуть.
- ✓ Поразка –це наука. Ніяка перемога так не вчить.
- ✓ Єдиний, хто не втомлюється – час.
- ✓ Не було епохи для поетів, але були поети для епох!
- ✓ Шукайте цензора в собі.
- ✓ Народ шукає в геніях себе.
- ✓ Яка важка у вічності хода.
- ✓ Поезія –це свято, як любов, о, то не є розмовка побутова.
- ✓ Шукайте посмішку Джоконди, вона ніколи не мине...
- ✓ Найкращий вірш не ходить на свободі.

(Панькова Н. «Поезія – це свято, як любов...:урок в 11 кл./Н.Панькова//Дивослово.-2010.-№3.-С54)

Складач : Л.А.Кравченко,В.Л.Помаз

Відпов. за вип. М.О.Латамарчук

Комп'ютерна верстка : Л.А.Кравченко